

Početak nove godine doneo nam je i nove klimatske "poremećaje", koji polako postaju pravilo. Ponovo smo svedoci da prirodne nepogode nisu samo izolovani incidenti. U Australiji su izmerene najviše temperature u poslednjih 80 godina, led je okovao Floridu, dok u Sahari pada sneg. Ni Srbija nije izuzetak, pa ove godine imamo nadprosečno toplu zimu, sa prolećnim temperaturama u decembru i januaru. Klimatske promene ne poznaju nacionalne granice, pa efekte proporcionalno najviše osećaju najsiromašniji zbog nemogućnosti brze adaptacije. Siromašni plaćaju cenu klimatskih promena, uprkos tome što skoro da nemaju udeo u emisiji gasova staklene bašte, dok najodgovornije zemlje globalnog severa izbegavaju da se drže svojih obaveza i smanje svoje emisije uz poštovanje klimatskih dogovora.

Klimatske promene nisu uzrok samo globalnog zagrevanja, kako se često misli. Sa klimatskim promenama dolaze i ekstremno niske temperature, obilne padavine, uragani i cikloni. Florida, jedna od najtoplijih Američkih država, početkom godine bila je u potpunosti zavejana. Sneg je pao na Floridu nakon 28 godina, a sa njom je i veliki deo severozapada SAD-a ostao zavejan. Normalno funkcionisanje društva bilo je paralisano, a u pojedinim državama proglašeno je i vanredno stanje. Ova meteorološka "anomalija" posledica je takozvane "ciklon bombe" nastale usled brzog spuštavanja atmosferskog pritiska. U poslednjih par godina značajno veći broj uragana i ciklona pogodio je Karipsku oblast i SAD. Nakon uragana Sendi, Katrina, Irma itd., koji su doveli do masovne destrukcije, sada je ovu oblast pogodio i hladni ciklon. Stanje biljnih i životinjskih vrsta još bolje prikazuje ekstremne temperaturne vrednosti. Iguane ukočene padaju sa drveća, morske kornjače i drugi gmizavci se takođe koče i umiru, dok pojedine životinjske vrste ostaju zarobljene ispod zaledene površine vode.

Dok se u SAD i vodena para ledi pre nego što dodirne tlo, u Australiji se katran u asfaltu topi od toplote. U Sidneju je 7. januara izmerena temperatura od 47.3 stepena celzijusa, što je najviša temperatura od 1939. godine i samo za 0.5 stepeni C niža od rekordno najviše izmerene temperature. Ovako toplo vreme primoralo je nadležne da upozore građane da ne izlaze napolje za vreme najtoplijih delova dana, a zbog požara koji svakodnevno izbijaju je na snazi zabrana paljenja vatre na otvorenom. Životinje su opet te koje prve plaćaju cenu čovekove nebrige i ovakvih ekstremnih temperatura. Visoke temperature dovele su do masovnog pomora voćnih šišmiša u Australiji. Ove životinje jako teško podnose temperature preko 40 stepeni C, a smanjenje i gubitak prirodnog staništa ih odvodi sve dalje od vodenih površina koje im mogu spasiti život. Ekološki aktivisti u Australiji pronašli su više od 3000 jedinki šišmiša koje su usled dehidracije i pregrevavanja uginule, a pretpostavke su da broj uginulih samo tokom jednom vikenda ide i do 100.000.

Većini ljudi su prve asocijacije na Saharu toplota i peščane dine. Predhodne nedelje je upravo te peščane dine, na iznenađenje mnogih, prekrrio sneg. Toplo vreme nad Evropom i visok vazdušni pritisak pogurali su hladan vazduh ka Sahari i izazvali snežne padavine. Ovo je samo još jedan od primera kompleksne povezanosti svetskog klimatskog sistema. Naizgled male promene u sastavu atmosfere mogu uzrokovati ogromne posledice na klimu zemlje.

Početak 2018. godine i Srbiji je doneo neuobičajeno toplo vreme. U januaru smo imali najviše dnevne temperature i do 20 stepeni C, što je mnogostruko više od proseka koji je za ovo doba godine oko 3 stepena C. Po podacima republičkog hidrometeorološkog zavoda već od druge polovine novembra zabeleženo je toplije vreme od višegodišnjeg proseka. Čitav decembar u Beogradu okarakterisan je kao veoma topao, dok je u Loznici bio ekstremno topao sa prosečno 3.22 stepena C temperaturom višom od višegodišnjeg proseka.¹ Prema dugoročnim vremenskim prognozama i u drugom delu januara i tokom februara očekuju nas temperature iznad proseka za ovo doba godine, a sneg deluje kao pojava iz prošlih vremena. Svi ovi zabrinjavajući ekstremni meteorološki uslovi ukazuju nam na neophodnost urgentne reakcije, kako bi se umanjili, a na posletku i sprečili efekti klimatskih promena. Klimatske promene nisu se pojavile niotkuda, nego su produkt sistematske, decenijske destrukcije životne sredine. Iako je čak 98% naučnika potvrdilo da se klima menja pod uticajem ljudskih aktivnosti, čak je i nova epoha u geološkom razvoju zemlje nazvana antropocen, što jasno pokazuje koliki je uticaj čoveka na prirodu, nastavlja se business as usual. Fosilna goriva kao glavni "krivci" za klimatske promene i dalje su glavni energent, dok tranzicija prema obnovljivim, ekološkim i održivim energentima ide jako sporo.

Kapitalistički sistem definisan je stalnom potrebom za rastom i akumulacijom, što u ograničenom sistemu kakva je planeta zemlja vodi neminovnom kolapsu. Rast i akumulacija se u kapitalizmu ostvaruju eksploatacijom ljudi i prirodnih resursa. Fosilna goriva su jedan od najeksploatisanijih resursa i u najvećoj meri uzročnik klimatskih promena. Do sada su profit od upotrebe fosilnih goriva u ubirali mali broj pojedinaca i bogate države globalnog severa, dok posledice narušavanja klime i destrukcije planete najviše plaćaju siromašni i države globalnog juga, koje gotovo da nisu ni imale prilku da "doprinesu" klimatskim promenama.

Međunarodni klimatski pregovori obeleženi su usponima i padovima. Nakon nepoštovanja Kjoto sporazuma i neuspeha pregovora u Kopenhagenu, Pariski klimatski sporazum dočekan je sa velikim entuzijazmom i doneo je blago olakšanje. Ratifikacijom i stupanjem na snagu Pariskog sporazuma, države potpisnice su se obavezale da smanje svoju emisiju gasova staklene bašte i zaustave globalno zagrevanje na 2 stepena C. Predhodnu godinu, sa

dolaskom Donalda Trampa na čelo predsednika SAD, obeležio je izlazak SAD iz ovog sporazuma, što izaziva dodatnu brigu, jer su SAD uz Kinu najveći emiter gasova staklene bašte, uz ubedljivo najveću istorijsku odgovornost. Iz ove perspektive budućnost se čini prilično sivom ali ipak raduje to što Kina i Evropa preuzimaju vodeću ulogu u smanjivanju emisije gasova staklene bašte uz energetska tranziciju.

Ukoliko želimo da izbegnemo distopijsku, ali vrlo realnu budućnost u kojoj vlada beda, uz ogromne nejednakosti praćene nasiljem i sa ekstremnim vremenskim uslovima, potrebno je da se što pre organizujemo i izvršimo pritisak kako bi se ekonomija dekarbonizovala, a sistem promenio i napravila preko potrebna socio-ekološka transformacija ka društvu koje će biti u stanju da zadovolji potrebe ljudi, koje je zasnovano na solidarnosti i jednakosti uz očuvanje životne sredine.

Izvor: glasnikokvir.com